

V. A mestermunka leírása

„A forma nem munkánk célja, hanem eredménye”¹³⁶

V . I . M O R F O L Ó G I A I L E Í R Á S

1. 1. A plasztikai sorozat részletes bemutatása

„Mi mindennek kell lennie egy művésznek: költőnek, természetkutatónak, filozófusnak...”
„Az alkotás genezisként él a mű látható felszíne alatt. Visszafelé ezt a szellem emberei mind látják, előre (a jövő) felé azonban csak az alkotók.”¹³⁷

A *Genezis* című plasztikai sorozat tervezete hat elemből áll. A hat mint szám, a bibliai teremtés hat napjára utal.¹³⁸ Szándékaim szerint egy olyan üvegplasztikai sorozatot szerettem volna készíteni, amelyben sajátos módon tudok reflektálni a teremtés, a teremtő erők megnyilvánulására. A mű teljes címe: „*Genezis*”, *Mózes első könyve, a világ teremtése*.

A plasztikai sorozat mindegyike hasonló méretű és színű elemekből áll. Az egyes elemek 39-40 cm magas, 38-40 cm széles és 8 cm mély, háromszög alapú hasábok. Anyaguk színes üveg. Súlyuk körülbelül 15 kg.

A technika rövid leírása: Színes és színtelen üveglapokból összeolvasztott, majd melegen deformált üvegtömb, csiszoltan és felpolírozva. A sorozat 2016–2018 között készült.

Elhelyezése: a tárgy a háromszög alapjára állítva, frontális nézetével a nézők felé fordul.

A plasztikával szemben állva egy négyszöget látunk, ezt a szabályos síklapot tölti ki a megcsavart mintázat, mintegy transzparens képet adva, amelynek mégis van mélysége.

Az alkatrészek elemzése az optikai és értelmezési lehetőségek egységét jelenti számomra.

A vizualitás belső optikai rendje és a sorozat kulturális utalásai szándékom szerint együttesen szimbolizálják általam a szobor üzenetét.

Az üvegtárgy belső részén látható lapok kifelé, a néző felé tárulnak fel, mintha az egy szimbolikus, geometriai formákba zárt, stilizált könyv volna. Nincsenek kiolvasható betűk, elől és hátul az írott sorokra asszociálható csíkozás fut végig a borítólapokon. A mintázat belül, az anyag teljes keresztmetszetében van jelen. E formák, görbült síkok képzeletben tovább folytathatók a néző felé. Az üveg absztrakt tömege egy kihatott pillanatot merevít ki a beleágyazott, táguló időben és távolságban szüntelenül terjedő világból.

Színei az alapszínek meleg árnyalatai. A sárga és kék rétegezéséből alakulnak ki a zöldek sejtelmes árnyalatai.

136 „Nem forma-, hanem építési problémákat oldunk meg, a forma nem célja, csak eredménye munkáinknak. Ez törekvéseink belső lényege...” Ludvig Mies Van Der Rohét idézi BONTA János: *Ludwig Mies van der Rohe*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978. 21.o.

137 KLEE, Paul: *Napló*. 895. és 932. bejegyzés. Ford.: Tilmann J. A., <http://www.c3.hu/~tillmann/forditasok/Klee/nap.html> (Letöltés: 2019. 02. 04.)

138 „Meggzűnék a hetedik napon minden munkájától, amelyet alkotott vala,” (2Móz 2,2) *Szent Biblia*. Ford. Károli Gáspár. Boldog élet Alapítvány Kiadó, Budapest, 2002.

Az élettelen geometria belül is megjelenik, de ott már nem a síkok sivárságában, hanem a színes üveg háromszögformák bemozdult rendszerében. E meleg színek keveredése és a formák mozgalmassal változatai a ráeső fényvel közösen élővé varázsolják az üvegtárgy hideg anyagát.

Installáció: 50×50 cm-es 120 cm magas posztamens.¹³⁹ Így a szemmagasság alá esik a tárgy középpontja és rálátni a tetejére. Felülről nézve a lapok teste háromszög formát ír le. Az üveglapokon belül üveglamellák rendeződnek el, a belső formában a rendezett üveglapok bemozdulása jelzi azt a technológiai beavatkozást, melyet a mű elkészítése közben, a felhevült kemencében valósítottam meg.

Hátsó, fölülről jövő halogén fényt kíván a megvilágítása, sötét háttér előtt. Ekkor a színei élnek és hangsúlyosak a fénytörések. Fontos a tárgy körüljárhatósága, mert minden nézete izgalmas részleteket rejt. Az egymásba forduló színes formák csavarodása a tárgyat körbesétélva pontosan nyomon követhető. A megfelelő látószögnél az üvegtömb szélein a szivárvány színei jelennek meg a prizmahatásnak köszönhetően. Még érdekesebb a látvány, amikor a körülötte mozgó szemlélő számára a fénytörések és reflexiók miatt egyszerre a tárgy több nézete is feltárul. Néhány milliméterrel oldalt lépve, más nézőpontból pedig a környezetét látni viszont, úgy, mintha az a tárgyon belül lenne.

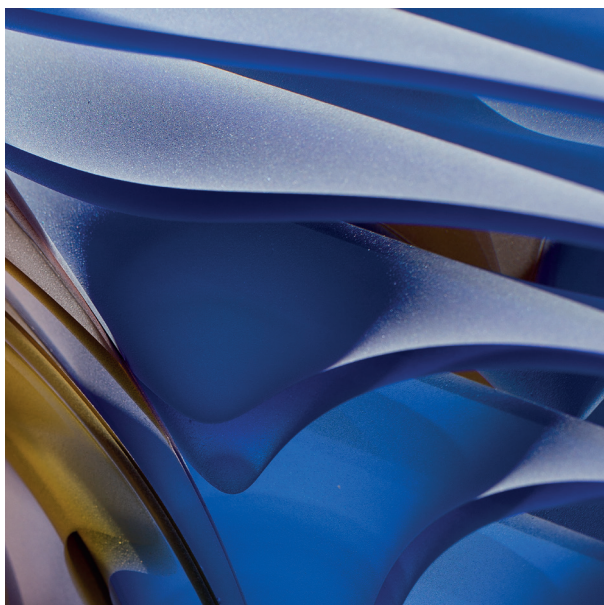
1. 2. A háttér szerepe a tárgy reflexióiban

Egy tárgy életében a világítás mellett a háttérnek is meghatározó szerepe van. Ha mintegy kameraként körbejárunk egy ilyen, prizmának mondott üveghasábot, a fénytörései látványában feloldják annak anyagi formáját. Sötét háttér és erős hátsó fény: ez az általános

megvilágítási recept üvegszobroknál. Ezeket az effekteket nem lehet maradéktalanul előre kiszámolni, csak megjósolni. A sík mozgatása azt a hatást éri el, mintha a szemlélő mozogna. A fénytörés befolyásolja az üvegen túl érzékelt látványt.

E feltételek fennállása esetén az üvegtárgy formái háttérbe szorulnak optikai megjelenéséhez képest. Mintha egy térbeli, mozgó „fénykollázs” volna. Néhány fokos elfordítás eredményeként a tárgy sötét lapja hirtelen fénylő szivárvánnyá éled és elkápráztat. Majd a következő pillanatban a környezetének nem várt vetülete jelenik meg, akár a mi tükörképünk visszaadásával. A szakmánk gyermeki játékszer és szenvedélyes hivatás egyszerre.

Mindig e kettő összefonódása teszi őszintévé.

„Genezis”
részletek

Ha a síkok nem párhuzamosak, akkor az előbbi téri „bemozduláshoz” párosul e fiktív terek sorolása, sokszorozódása is. A környezetre kivetülve létrejöhet az egyszerű kaleidoszkóp¹⁴⁰ a tükröződések során, mint egy látható, de nem valóságos délibáb.¹⁴¹ A sorozat a belső

139 Talapzatul szerencsésebb a vékony acélváz, mint a fehér fadoboz.

140 Gyermekkorunk játéka, egy háromszög alapú tükörhasáb, amelynek forgatása közben a belsejébe szórt színes üvegszemek tükröződésének játékát figyelhetjük meg.

141 Természetes káprázat.

üveglapok látható rétegzettségével szándékom szerint a bibloszra,¹⁴² a könyvekre utal, és azok nyitott lapjait idézi fel. A mózesi öt könyv eredeti tekercei, a Tóra tekercek¹⁴³ a történelmi időkben a közhasználatban könyvekké alakultak át.¹⁴⁴

A síküveglapok csíkjai először párhuzamos lapokká gyógyultak össze, bennük a megsejtett rajzolatok, mint hatalmas litókövek¹⁴⁵ megrajzolt súlyos lapjai. Felállítva, állványon kiemelve és lebegtetve, mint a pausz rajzok. Számomra a legszebb háttér a tenger végtelensége, ahogy elfogy élessége a látóhatár szélén. Parttalan, megfoghatatlan messzeség, visszafogott színek. A látvány színátmeneteket, mintha egy óriási ecsettel legyintették volna, finoman és érzékien. Többnyire nincs ilyen háttér sem a kiállítóhelyeknek, sem a múzeumoknak.

Némelyik igényes fotó emlékeztet erre az alájátszó csendre. Ideális világításnál léggé válik a szintelen üveg anyaga, szinte átnyúlhatunk rajta. A belső rajzolaté lesz a főszerep. Testetlen finomsága felerősödik és élni kezd, mint halk sóhajtás a csendben. Újabb filozófiai dimenzió lehet ez a semmi piederstálja, a nyugvó tengeri kép felidézése.

Kell a tér, hogy helye legyen a tárgynak, és a fény, hogy abba a helyzetbe kerüljön, amire való. Egy méternyi előtte, hogy átfogjuk a látványt és mögötte a végtelen, ahol a szemünk megpihen a végén. Innen tér majd vissza, amikor tovább lépünk.

A lelki húrok érezhető rezgése ez. Itt egy pillanatra megszűnünk érezni a test nehezét, az érzékszervek jelei egyszerre lebegnek valami kellemes melegségben. Most így jó.

Ha megérintjük, koppan és visszaesünk az anyagi világba.

1. 3. A folytonos, párhuzamos csíkok

A természet harmóniáját és az idő végtelen folyamát – amelybe beleszületünk és amelynek alkotórészei vagyunk – jelképezik számomra a sorozatban megjelenő hullámzó csíkok.

A középben lévő körkörös vagy négyzetes keret az emberi jelenlét kifejezése, az egzakt gondolat lehetőségének megidézését adja. A formák lezárása, befejezése, mindig fontos elemei a plasztikai munkáknak. Ahogy a sorozat darabjainak széleit meghatároztam, egy lezáró csiszolatot hoztam létre. Ez egy természetes optikai keret, alkotói módszer a formai befejezésre. A csiszolt, polírozott élek rideggé fagyasztják, mintha nem kemence szülte volna az anyagát. Az üveg éle még az üveg anyagához tartozik, de már elkülönül annak lényétől. Számomra: testbe fagyott lélek.

1. 4. Üvegtér, síkok közé zárt transzparencia

Az üveglapot alkotó csíkok vastagsága szellőssé, légiessé lebegteti a képet, több teret hagyva a légnak, mintegy perspektivikus távlatot teremtve. A keskenyebb csíkok részletesebbé, töredékesebbé változtatják a látványt. Ezekhez a csíkokhoz különböző felületet hozzáadva, olyan az eredmény, mintha az üveg pauszpapír lapokat fogna közre. Gyakran kérdezik, hogy papír van beleolvasztva? Nem, a papír ezen a hőfokon hamuvá válik, bár annak karaktere lehetne

142 „Összesen 66 könyv együttese. A Biblia két fő részre oszlik, az első az Ószövetség, a második az Újszövetség. (...) Az Ószövetség a keresztény Biblia első 39 könyvét jelenti: ezek a zsidóság vallásának szent könyvei, héberül és arámiul írták le őket. (...) Az Ószövetség legrégebb ismert héber kéziratának 1947-ig 9. és 10. századi példányok számítottak, amelyek a Pentateukhoszt, a Biblia első öt könyvét tartalmazták (Mózes öt könyve).” *Bibliai enciklopédia*, Ford.: Dobos Lidia et al. Magyar Könyvklub, Budapest, 1997. 68. o.

143 1947-ben találták meg a Holt-tengeri tekerceket, amelyek 1000 évvel megelőzik az eddig ismert legkorábbi kéziratokat. „Az Ószövetséget kézzel másolták le az írnokok. A pergamen hosszát hasábonként töltötték ki, majd összecsavarták a teleirt tekercest, és a zsinagógákban őrizték.” *Bibliai enciklopédia*. 69. o.

144 „Az első keresztényírásokat papirusztekercsre írták, ám egészen korán, a 2. században, megkezdték a kódexforma alkalmazását. Ez a számozott oldalakkal álló, bekötött írásmű nagyon hasonlít a mai könyvekhez...” *Bibliai enciklopédia*. 71. o.

145 Grafikai sokszorosító kó, a rárajzolt és levédett képet lehet síknyomással reprodukálni.

hasonlóan finom, áttetsző szürke folt. E csíkozás más karakterű, mint a festett vagy printelt¹⁴⁶ vonalak sokasága. Ennek tárgyának a vastagság miatt tere, mélysége van.

A látásunk és szemünk működése miatt torzul a belső kép geometriája. A velünk szemben lévő rések között átlátunk, de a látómező szélén már összeforznak az egyenesek. Mintha egy ablakrolón keresztül bámészkodnánk. Ahhoz, hogy lássuk a teljes képet, meg kell mozdulni, kilépni a centrális nézőpontból. Nekünk kell mozogni, hogy felfogjuk a látványt. E készítés iránya függ a vonalak elrendezésétől. A vízszintes osztás le-fel irányú mozgásra készítet, míg a függőleges oldalirányúra. Különleges alkalom, amikor a kép gimnasztikáztatja a lábat, nemcsak a szemet. Egyszerű deformálása a csíkoknak, és az eredmény a kép teljes „megborulása”. A hullámzó vízfelület játéka köszön vissza egy álló üvegekép nézése közben.

Dinamikus a látvány a nyugvó szemlélőnek, majd pedig egy szilárdan álló test készlet elmozdulására. Interaktív bevonás ez annak érdekében, hogy átlássuk a kettős síkot, amely már teret fog közre. Ellentmondásként hangzik, de a trükk a kép kicsiny, de lényeges mélységébe, vastagságába van beágyazva. Elég néhány milliméter anyaghús ahhoz, hogy működjön e jelenség, és mi szívesen bedőlünk neki, vagy inkább, mondjuk úgy, hogy az üvegművesség technológiai palettájának bűvkörébe kerülünk. A lépések nem következetesek, de visszamenőleg lehet közöttük szabályt felfedezni. Az üvegekép már kimozdult statikus helyzetéből. Értékei belülről fakadnak. A „sorok közötti” olvasás itt esztétikai felfedezéssel lep meg, újabb, rejtett tartalmakat tár fel azok előtt, akik időt és figyelmet szánnak rá. A rajzolat a néző mozgása szerint formálódik. A mestermunka tömbjei háromszög metszeteket adnak ki, kisebb háromszögekből állnak. Elrendezésük szimmetrikusnak indul, majd eluralkodik rajta valamiféle aszimmetria vagy középponti szimmetria.

1. 5. A talapzat vagy tartószerkezet

A lap formátumhoz mindig kell valamilyen állvány. Erre léteznek előregyártott megoldások, de szeretem, ha a tartóeszköz ahhoz a tárgyhöz idomul, amelyet tart. Számos előképet és variációt találhatunk annak nézve, hogy az állvány vagy posztamens mennyire része a rajta lévő műtárgynak. Olykor finom, filigrán acéllábak jelzik, hogy csak eszköze a látványnak és nem része. Magam többnyire azt szeretem, ha a tartó minél kevésbé feltűnő, inkább háttérbe szorul. De olykor éppen ellenkezőjére van szükségem: hangsúlyosságával határolódjon el a tárgytól és legyen erős talapzat, ami kiemel. A barokkban szoborszerűen kidolgozott volt maga a tartóelem is, ma inkább geometrikus, függőlegesekből és vízszintesekből álló, szerkesztett konstrukció az egykori plintosz.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Beégethető, nyomtatott matrica.

¹⁴⁷ Plintosz (gör.), jóni, korintusi oszloplábak alatt levő négyszögletes, alacsony talplemez. V. ö. <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-pallas-nagy-lexikona-2/p-1434B/plintosz-152C9/> (Letöltés: 2019. 01. 07.)

V. 2. AZ ÉRTELMEZÉS LEHETŐSÉGEI

Minden mű magán viseli az alkotás korában felmerülő értelmezési lehetőségeket. A tárgyak, ezen belül a műalkotások, elhagyva keletkezésük idejének értelmezési köreit új, az újabb korok problematikájára reflektáló jelentésrétegeket vesznek magukra. Tandori Dezső legendás könyvének címére utalva egy talált tárgy megtisztítása fontos üzenetet hozhat a számunkra, amikor az eredeti jelentés, az egykori érzékelési közeg, és későbbi történeti értelmező rétegek megkülönböztetésére törekszünk. A disszertációm kiinduló alapja a mestermunka sorozatom megalkotása volt. Ennek munkának az értelmezése, kibontása, a hozzá kapcsolódó szakmai nyelv megfogalmazása, értelmezése volt a célom. Emiatt ebben a fejezetben a mestermunka sorozat számomra leginkább fontos értelmezési és kulturális asszociációit szeretném felsorolni, lehetőséget adva ezzel a későbbi korok újabb, ám az alkotótól már független értelmezési felületeinek elkülönítésére.

„A világgép lényege egyre jobban elvész az absztraktban, ahol a tisztán matematikai operációk egyre jelentősebb szerepet játszanak és a minőségbeli különbségek egyre inkább mennyiségi különbségekre vezethetők vissza.”¹⁴⁸

2. 1. A „Genezis” sorozatról

„...intellektusunk megköveteli, hogy a természet törvényei között felismerjük azt a két hatóerőt, amely titok, de minden tudást áthat: a rendet, amelyről a tudományok, s Istent, amelyről a vallások beszélnek.”¹⁴⁹

Max Plancktól, a természettudományok jeles tudósától származik ez a hitvallás. A mestermunkámban ezt a két hatóerőt szerettem volna megfogalmazni, és az anyag és a fény által titokként feltárni.

A „Genezis” sorozat üvegben testesíti meg a teremtés eseményét, a teremtő erő kinyilatkoztatását és az anyagi világ létrejöttét. Mindez a folyamat egy alkotói elkötelezettségből indult el. Nem lerajzolni, megmintázni, hanem megidézni szerettem volna a teremtői folyamatot, a természeti erők keletkezésének pillanatait és működésük mivoltát.

A XX. század harmincas éveitől a kozmosz új leírásainak sorával¹⁵⁰ találkozhatunk, és ezeket a képletes képeket a mai napig mindig megújítják. Az univerzum keletkezésének, történetének képe összekapcsolódik az ősrobbanás fogalmával.¹⁵¹ Egy alkotó számára az ókori geometriai fogalmak, a teremtésmítosz Genezise és az ősrobbanás által létrejött anyagi kezdetek mind a természeti erők leképzésének fogalmi, formai lehetőségeit adják. Számomra is asszociációs platformot jelentenek ezek a mestermunka értelmezési lehetőségeinek kibontásakor.

A célom a teremtés első és utolsó napjának „modellezése” volt. A nulladik nap, a start minden egyes kemence indításakor, a beállított kezdeti elrendezésben jelenik meg. Színtelen és színes üvegcsíkok váltakozása, geometrikus, tiszta elrendezésében – így indul a munka. Ezek a párhuzamos színes sávok jelölik a sorokat, ahová majd a történelem íródik. Ez az ál-

148 PLANCK, Max: *Válogatott tanulmányok: az új fizika világgép.* 89. o.

149 PLANCK, Max, *Scienze, filosofia, religione*, Fratelli Fabbri editori (Milano 1973) 167. o.

150 Például a szuperhúrok elmélete, mely egyesítene a relativitás elméletét a kvantumelmélettel. V. ö. GREEN, Michael B.: *Szuperhúrok.* = Tudomány 1986. november, 24–36. o.

151 A sötét anyag létét igyekeznek megmagyarázni kanadai fizikusok, amikor egy merőben új kozmológiai modell kidolgozásába kezdtek. Elméletük szerint az ősrobbanás előtt a jelenlegi világmindenség tükröképe létezett, amelyben az antianyag töltötte be az anyag szerepét, az idő pedig ellentétes irányban telt. V. ö. https://index.hu/techtud/2019/01/08/tukoruniverzum_letezhetett_visszafele_az_orsobbanas_elott/ (Letöltés: 2019. 01. 09.)

lapot „kavarodik” fel az elkezdett verziók variációiban. Az utolsó nap a mindenkori mának, a jelen időnek a megfogalmazása, megidézése, a végtelen anyagi kiterjedés lehetséges, aktuális keresztmetszete. Mestermunkám megalkotásakor a rend és káosz létét és folyamatait terveztem modellezni egy olyan anyaggal, amely a fényben él és számomra transzcendentális karaktert képvisel. Ezek a munkasorozatomban megjelenő fázisok olykor összecsengenek a mai, modern tudomány felvetette gondolatokkal, hipotézisekkel, világkeletkezés elméletekkel.¹⁵² Bár némelyik elméletre nincs semmi kézzelfogható, tudományos bizonyíték, csak a tudósok következtetése és bizodalma továbbá hipotézisépítő lelkesedése.¹⁵³

2. 2. Fényviszonyok

A munkáimban felsejlő spiritualitást képviseli a fény jelenléte az anyagban. A megfelelő megvilágítás által megjelenő speciális fényviszonyok különös kivetüléseket hoznak létre az üvegen belül és a térben is. Más szemszögből nézve éteri „derengések” jelennek meg, a valós anyagi világ különös szellemképei. Belül vannak, de nem ott, ahol látszanak és nem is úgy viselkednek, ahogyan gondolnánk. **A fénytörés különös, csak az üvegre jellemző látszatokat képes megjeleníteni a néző számára.** Képzetes visszhangjai ezek a fénytörés súgta csendnek. Halljuk, ahogy a felnyitott könyv üveglapjai együtt peregnek az idővel – és az időben velünk. Egy lefixált pillanat fantom folytatásai. A fékezés utáni lendületé, amelyben a tehetetlen test tovább halad.

Mindig elkalandozom, bedőlök a kápráztató kavargás vonzásának. Saját kellékeim bővölnek el. Szeretem felfedezni a részleteket, még ha az én tulajdon kezemből kerültek is ki. Ez nem önigazolás, hanem a munka rejtett hozadéka, tartalma. Itt árulom el, hogy a vázlataimban az eljárást rögzítem, nem a képet. Ahogyan már megpróbáltam körülírni, végül is ez alkotómunkám lényege, a „benne lévőség”. Olyan csoportmunka, ahol emberként egyedül vagyok, de nem magamban. Kezemben olykor fizikai erők helyettesítik az izomerőt. Ott, ahová már nem érnék el manuálisan, megnövelik karjaim hosszát. Ezek már szinte nem fizikai határok, hanem új dimenziók kapui. A megismert, az érzékelt, és a képzetes szféráké. Nálam az üveg ott születik, s fényei azokban oldódnak fel. Csak kihűlve válik újra anyaggá, és lesz elérhető hétköznapi megközelítéssel. Az üveg ablak egy másik világra, nagytó a finomabb részletek felé és tükör, hogy szembenézzünk magunkkal.

2. 3. Az „üvegekönyvem” formavilága – lehatárolása

A leginkább ismert a három térbeli dimenzió fogalma, amelyekkel a hétköznapi tapasztalat alapján közvetlenül le tudjuk írni az érzékelhető világot, A reneszánsz óta egy perspektivikus rend szerint is ábrázolhatjuk.¹⁵⁴ A perspektívában megjelenő, a térbe odaképzelt egyenesek bizonyos irányokat adhatnak nekünk. Úgyszintén a mestermunkámban a formálhatóság irányokat is sejtet a néző számára. Mint egy nyitott könyv, amelyet az olvasó tart, és a „felé”, és a „tőle” is jelentőséget nyer a tárgy és az olvasója viszonyában, úgy nyer érvényességet a kifejezésben a keletkezett térképzet is a tárgy által keltett összefüggő jelentésrétegekben. Teret jelent a térbeli távolságok és irányok érzete, de teret

152 HAWKING, Stephen: *Az idő rövid története*, 135–165. o.

153 Interjú Etesi Gábor matematikai fizikussal: <https://librarius.hu/2018/12/31/etesi-gabor-a-vilagon-elsokent-cafolta-a-vilag-hiru-oxfordi-professzor-hipoteziset-portre-a-kutatorol/?fbclid=IwAR1T-PEZ1Ypr4iqdtQ8BUdUGFahQrdl42dSGXS-fKwAlKt2gDHyyJ9fDXFaE> (Letöltés: 2019. 01. 04.) A matematika és a fizika „határait” személyes beszélgetés során bővebben kifejtette. (2019. 01. 15.)

154 SZEGEDI Csaba: *Világ-Nézet*. 135. o.

jelent az időben bekövetkezett események tőlem való távolsága is.

Az idő három irányítottsága: „*a termodinamikai irány, amely mentén a rendezetlenség vagy entrópia¹⁵⁵ nő. A második a pszichológiai irány. Ez arrafelé mutat, amerre érzéseink szerint halad az idő, ebben az irányban a múltra emlékezünk, nem a jövőre. A harmadik pedig a kozmológiai irány. Ez az irány, amelyben a Világegyetem tágul, nem pedig zsugorodik.*”¹⁵⁶

Számomra ez a folytatólagosság iránya a tér és idő tengelyein.

Ez a forma zárt és transzparens.

Érthetetlen és korrigálhatatlan ellentéte a nyitott „bezártságnak”.

A hasábforma a felfoghatatlan univerzumból mechanikusan kiszelt, érzékelt és megtapasztalt rész.

Rész és egész, ahol a kiragadott elem is önálló és önmagában is egésszé nemesedik.

Ezért az üvegforma logikailag folytatható, sorolható és felnagyítható külső tömegében is.

2. 4. A kompozíció karaktere

A kompozíció azt a pillanatot dermeszti meg, az ősrobbanás utáni állapotra utalva, amikor már megvannak az őselemek. Szétválasztódnak és ezzel elindul az idő öröknek tűnő kereke. Az „örök” szimmetriára épülő kezdeti állapottal indítok.¹⁵⁷ A kezdeti „semmibe” berobban az anyagi világ, mindazokkal a tulajdonságokkal, amelyeket ma róla ismerni vélünk. Az abszolút zéró momentumot az üvegem hátsó éle jelöli ki. A már kivehető aktív alkotóelemek jelenlétét fogalmazom meg a párhuzamos színes csíkokkal. Ez az üvegszobor hátoldala, a kezdeti háttér. A nyitott könyv címoldalán azt az eseményt jeleníttem meg, amelyet a barokk szobrászatban a „történés pillanatának” neveznek. Így egyszerre két időpontot rögzít a forma.

„Az időnek mindenütt más a ritmusa, másképpen folyik. Különböző ritmusú táncok fonódnak össze, ilyenek a dolgok a világban.”¹⁵⁸

155 „Az entrópia az anyag belső rendezetlenségének a mértéke.” Fizikai Fogalomgyűjtemény. 87. o.

156 HAWKING, Stephen: *Az idő rövid története*, 169. o

157 A kozmológia talán legnagyobb talánya, hogy mi volt az ősrobbanás előtt (már idő híján van-e értelme az előtte kifejezésnek). Sok kutató meg van róla győződve, hogy valaminek lennie kellett, mert csak így állhat helyre a fizikai törvények szimmetriája, az úgynevezett CPT-szimmetria. V. ö. https://index.hu/techtud/2019/01/08/tukoruniverzum_letezhett_visszafele_az_osrobbanas_clott/ (Letöltés: 2019. 01. 09.)

158 ROVELLI, Carlo: *Az idő rendje*. 23. o.

Azért lehetséges párhuzamos idősíkok ábrázolása az üvegben, mert transzparens, mélysége és tere van. A tömbjének szeletelt síkjain két, különböző kép jelenhet meg. A köztük elhelyezkedő elnyúló formák a két időtartomány folyamatának történeti ívei. Ezek az ívek alapjaikban párhuzamosak, de ahogy a történet „bonyolódik”, egymásba folynak. Megmaradt a „kezdet” lenyomata, s vele egyszerre látható a megérkezés a ma aktualitásába. Az elnyúlási vektorok íves ecsetvonások a síkok felületén. Színeik halványan összeadódnak, de megmarad a határvonaluk tisztasága. A peremvidék felé e színek elhalványodnak, szinte feloldódnak a „semmi” szintelenségében. Eggyé válnak az éteri transzparencia végtelen „üreségében”. E megfoghatatlan vákuum egyre vonz, s közben tágul az időtlen végtelenben.

2. 5. Kör, az elindult idő kereke.

„Az idő kezdete egyetlen, végtelen sűrűségű és a téridőben végtelen görbületű pont volt. A tudomány összes ismert törvénye csődöt mond ilyen helyen.”¹⁵⁹

Nálam a kör a teremtés gesztusát fogalmazza anyagba. Nem szerkesztett körív, kiemelt középponttal, hanem az elemek sodródásának és őrlődésének a vektorja. A Teremtő egyetlen mozdulata, ahogyan beindítja, megforgatja az idő addig nem létező kerekét. Maga a mozdulat egyben az idő kezdete és lendülete. A vég nélküli kezdet kimetszett expozíciója, az idő születésének tanúsága.

A körök és háromszögek elforgatása az élő és folyton változó civilizáció, és gondolkodás kavarodásának szimbóluma lett számomra.

„Megvan az egész.

Megvannak a részek.

Csakhogy a részek optikája tökéletesen más, mint az egészé. A részek hol erre – hol arra ásnak.

Két egyéniség ötvözete.

De ez sem igaz.

Külön indulnak, újra és újra.”¹⁶⁰

„Genezis“ a hátsó oldal